

Sygn. akt VII U 3020/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 stycznia 2020 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Małgorzata Jarzabek

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 20 stycznia 2020 r.

w Warszawie

sprawy M. A.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...)Oddział w W.

o wysokość emerytury

na skutek odwołania M. A.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych(...) Oddział w W.

z dnia 7 maja 2019r. znak:(...)

oddala odwołanie.

UZASADNIENIE

M. A. w dniu 3 czerwca 2019 r. złożyła odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...)Oddział w W. z dnia 7 maja 2019 r.,

znak:(...)Ubezpieczona zarzuciła skarżonej decyzji wyliczenie wyrównania za okres dwóch miesięcy, tj. od 1 kwietnia 2019 r. do 31 maja 2019 r., a tym samym nieuwzględnienie okresu od dnia przyznania jej pełnego świadczenia tj. emerytury po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego do 31 marca 2019 r. W związku z powyższym odwołująca wniosła o przyznanie jej wyrównania za okres od dnia przyznania jej pełnego świadczenia tj. emerytury po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego do 31 marca 2019 r. Zdaniem M. A. wysokość jej emerytury, po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego tj. 60 roku życia została obliczona na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych z zastosowaniem przepisu, który został zakwestionowany przez Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z dnia 6 marca 2019 r. (odwołanie z dnia 3 czerwca 2019 r., k. 3 – 4 a.s.).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych(...) Oddział w W. w odpowiedzi na odwołanie wniósł o oddalenie odwołania i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Organ rentowy uzasadniając swe stanowisko wskazał, że M. A. pobierała wcześniejsza emeryturę przyznaną na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, natomiast w dniu 23 kwietnia 2019 r. złożyła wniosek o emeryturę w powszechnym wieku emerytalnym. Realizując wniosek ubezpieczonej organ rentowy decyzją z dnia 7 maja 2019 r., przyznał jej emeryturę w oparciu o art. 24 ustawy emerytalnej od dnia 1 kwietnia 2019 r., tj. od pierwszego dnia miesiąca, w którym złożono wniosek (odpowiedź na odwołanie, k. 6 – 6 verte a.s.).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

M. A. urodzona w dniu (...) na podstawie decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych(...) Oddział w W. z dnia 9 grudnia 2009r. znak: E (...) uzyskała prawo do emerytury wcześniejszej, po ukończeniu 55 roku życia. Świadczenie to było wielokrotnie waloryzowane i przeliczane (decyzja z dnia 9 grudnia 2009 r., k. 69 tom I akt organu rentowego).

Ubezpieczona nie złożyła wniosku o przyznanie emerytury powszechnej w związku z osiągnięciem 60 – tego roku życia. Dopiero po wydaniu wyroku przez Trybunał Konstytucyjny M. A. złożyła w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. w dniu 23 kwietnia 2019 r. wniosek o emeryturę powszechną (wniosek o emeryturę z dnia 23 kwietnia 2019 r., k. 1 – 6 tom III akt organu rentowego).

Po jego rozpoznaniu organ rentowy decyzją z dnia 7 maja 2019r., znak: (...) przyznał prawo do emerytury powszechnej od 1 kwietnia 2019r., tj. od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek. Podstawa wymiaru emerytury, obliczona zgodnie z zasadami określonymi w art. 26 ustawy emerytalnej i wyniosła 4 909,59 zł. Przy obliczeniu wysokości emerytury organ rentowy uwzględnił wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 6 marca 2019 r., czyli obliczył emeryturę powszechną bez pomniejszania o kwoty pobranych emerytur wcześniejszych (decyzja z dnia 7 maja 2019 r., k. 7 tom III akt organu rentowego).

Powyższy stan faktyczny, który nie był sporny między stronami, Sąd ustalił na podstawie dokumentów zgromadzonych w aktach organu rentowego, których wiarygodność nie budziła wątpliwości.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie M. A. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 7 maja 2019 r., znak: (...) podlegało oddaleniu.

Na wstępie należy zważyć, że zgodnie z art. 148¹ § 1 kodeksu postępowania cywilnego (Dz.U. z 2019 r. poz. 1460, dalej: k.p.c.) sąd może rozpoznać sprawę na posiedzeniu niejawnym, gdy pozwany uznał powództwo lub gdy po złożeniu przez strony pism procesowych i dokumentów, w tym również po wniesieniu zarzutów lub sprzeciwu od nakazu zapłaty albo sprzeciwu od wyroku zaocznego, sąd uzna - mając na względzie całokształt przytoczonych twierdzeń i zgłoszonych wniosków dowodowych - że przeprowadzenie rozprawy nie jest konieczne. Analizując treść złożonych przez strony dokumentów, w szczególności podniesione przez odwołującą zarzuty Sąd uznał, że okoliczności faktyczne nie były w sprawie sporne. Spór nie dotyczył faktów lecz prawa, wobec czego Sąd na podstawie art. 148¹ § 1 k.p.c. uznał, że przeprowadzenie rozprawy nie jest konieczne, co w konsekwencji pozwoliło na rozpoznanie sprawy na posiedzeniu niejawnym.

Spór zaistniały w niniejszej sprawie dotyczył uwzględnienia przy obliczaniu wysokości emerytury wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 6 marca 2019r. w sprawie o sygn. P 20/16, w którym orzekł o niezgodności z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 25 ust. 1b ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, w brzmieniu obowiązującym do 30 września 2017r., w zakresie, w jakim dotyczy kobiet urodzonych w (...)r., które przed dniem 1 stycznia 2013r. nabyły prawo do emerytury na podstawie art. 46 tej ustawy.

Konsekwencją każdego orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego o niezgodności z Konstytucją, umową międzynarodową lub z ustawą aktu normatywnego, na podstawie którego zostało wydane prawomocne orzeczenie sądowe, ostateczna decyzja administracyjna lub rozstrzygnięcie w innych sprawach, wynikająca z art. 190 ust. 4 Konstytucji RP, jest to, że takie orzeczenie stanowi podstawę do wznowienia postępowania, uchylecia decyzji lub innego rozstrzygnięcia na zasadach i w trybie określonych w przepisach właściwych dla danego postępowania. Ustawa z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz. U. 2020r., poz. 53), zwana dalej ustawą emerytalną, nie zawiera odpowiedniej regulacji określającej wprost zasady i tryb postępowania w omawianym przypadku. Jednak orzeczenie, o którym mowa w art. 190 ust. 4 Konstytucji, stanowi samodzielną i szczególną podstawę wznowienia postępowania wymienioną *expressis verbis* w przepisach regulujących postępowanie zarówno sądowe (art. 4011 k.p.c. i art. 540 § 2 k.p.k.), jak i administracyjne (art. 145a k.p.a.). W myśl art. 124 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w postępowaniu w sprawach o świadczenia określone w niej stosuje się przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego, chyba

że ustawa stanowi inaczej. Za przepis, na podstawie którego może dojść do wzruszenia decyzji organu rentowego wydanej w oparciu o akt normatywny uznany orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego za niezgodny z Konstytucją, należy zatem uznać art. 145a k.p.a., zgodnie z którym można żądać wznowienia postępowania również w przypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, umową międzynarodową lub ustawą, na podstawie którego została wydana decyzja (§ 1). We wskazanej sytuacji skargę o wznowienie postępowania wnosi się w terminie jednego miesiąca od dnia wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego.

W rozpatrywanym przypadku wobec faktu, że w dniu 6 marca 2019r. Trybunał Konstytucyjny wydał orzeczenie w sprawie o sygn. P 20/16, a ubezpieczona wystąpiła z wnioskiem o przyznanie emerytury powszechnej w zw. z powyższym wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego, organ rentowy wydał skarżoną decyzję z dnia 7 maja 2019 r.

Analizując wskazane zagadnienie nie można zapominać, że organ administracji, wydając decyzję co do meritum sprawy, rozpoznaje sprawę na nowo. Oznacza to również konieczność uwzględnienia skutków wyroku Trybunału Konstytucyjnego stwierdzającego niekonstytucyjność przepisu, na podstawie którego ma być wydana decyzja, także wówczas, gdy orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego nie było przesłanką wznowienia postępowania (wyrok NSA z 1 lipca 2011r., II OSK 470/11, LEX nr 1083653). Konieczność respektowania skutków orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego wynika z faktu posiadania przez te orzeczenia powszechnie obowiązującej mocy (art. 190 ust. 1 Konstytucji RP). W przedmiotowej sprawie, zdaniem Sądu, istotne było również to, czy orzeczenie TK wywołuje skutki prawne z mocą wsteczną (*ex tunc*), czy też działa wyłącznie na przyszłość (*ex nunc*). Trzeba na wstępie wyjaśnić, że jak podkreśla się w judykaturze - ogłoszenie wyroku Trybunału Konstytucyjnego we właściwym organie publikacyjnym jest równoznaczne z utratą mocy obowiązującej zakwestionowanego aktu normatywnego lub jego przepisu (przepisów) wyłącznie w zakresie określonym w sentencji tego wyroku (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 stycznia 2006r., sygn. akt: I PK 116/05). Wejście orzeczenia Trybunału w życie powoduje co do zasady utratę mocy obowiązującej zakwestionowanego przepisu (lub przepisów) ze skutkiem *ex tunc* (wstecz) - czyli tak, jak gdyby dany przepis nigdy nie obowiązywał. W orzecznictwie sądów administracyjnych stanowisko takie wyraził Naczelny Sąd Administracyjny w wyroku z dnia 6 lutego 2008r. (II OSK (...)), stwierdzając, że przepis uznany przez TK za niekonstytucyjny ma taki charakter od samego początku, tj. od dnia jego wejścia w życie. Ku temu pogładowi skłania się również Sąd Najwyższy, który m.in. w wyroku z dnia 20 maja 2009r. (I CSK 379/08) podkreślił, że stwierdzona przez Trybunał Konstytucyjny niezgodność z Konstytucją nie istnieje wyłącznie w chwili orzekania przez Trybunał, lecz występuje również wcześniej. Pozwala to przyjąć, że co do zasady, orzeczenia Trybunału mają moc wsteczną, a przyjęcie skuteczności *ex nunc* naruszałoby spójność systemową konstytucji i byłoby trudne do pogodzenia z art. 77 Konstytucji (prawo do wynagrodzenia szkody, jaka została wyrządzona przez niezgodne z prawem działanie organu władzy publicznej).

W orzecznictwie panuje zatem pogląd o retroaktywnym skutku orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego derogujących konkretne przepisy jako niezgodne z Konstytucją RP, który należy rozumieć w ten sposób, że uznany przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z Konstytucją przepis prawa nie może być stosowany przez sądy i inne organy w odniesieniu do stanów faktycznych sprzed ogłoszenia orzeczenia Trybunału (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 grudnia 2000r., III ZP 27/00, oraz wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 5 września 2001r., II UKN 542/00, z dnia 12 czerwca 2002r., II UKN 419/01, z dnia 27 września 2002r., II UKN 581/01, z dnia 18 grudnia 2002r., I PKN 668/01, z dnia 24 stycznia 2006r., I PK 116/05). Od tej zasady istnieją wyjątki między innymi określone w art. 190 ust. 3 Konstytucji RP. Stosownie do tego przepisu orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego wchodzi w życie z dniem ogłoszenia i z tym samym dniem następuje utrata mocy obowiązującej aktu normatywnego, którego dotyczyło orzeczenie Trybunału. Jednak Trybunał Konstytucyjny może określić inny termin utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego. Termin ten nie może przekroczyć osiemnastu miesięcy, gdy chodzi o ustawę, a gdy chodzi o inny akt normatywny - dwunastu miesięcy. Tak więc przepis art. 190 ust. 3 ustawy zasadniczej przewiduje możliwość odroczenia przez Trybunał Konstytucyjny daty utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego uznanego za niekonstytucyjny. Innym wyjątkiem od zasady wstecznej mocy obowiązującej orzeczeń Trybunału jest sytuacja, w której skuteczność wyroku Trybunału Konstytucyjnego *ex tunc* naruszałaby zasadę ochrony praw słuszenie nabytych (art. 2 Konstytucji RP). W takim przypadku należy przyjąć, że wyrok Trybunału nie działa *ex tunc* w zakresie, w jakim

naruszałoby to wspomnianą wyżej zasadę konstytucyjną (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 stycznia 2011r., sygn. akt: II CSK 335/10). W niniejszej sprawie jednak Trybunał Konstytucyjny nie odroczył daty utraty mocy obowiązującej art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej. Zatem należy stwierdzić, że z dniem ogłoszenia wyroku przepis ten przestał istnieć w obowiązującym stanie prawnym.

W rozpatrywanym przypadku skuteczność *ex tunc* wskazanego wyżej orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego nie narusza zasady ochrony praw nabytych ubezpieczonej jak i pozostałych kobiet urodzonych w (...)r., a wręcz pozwala na chronienie tych praw, bo prowadzi do reaktywacji przyznania prawa do wypłacenia emerytury w wysokości, w jakiej ubezpieczona powinna ją otrzymywać w sytuacji, gdyby nigdy nie istniał art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej.

Sąd Okręgowy zważył, że M. A. pobierała wcześniejszą emeryturę przyznaną jej decyzją z dnia 9 grudnia 2009 r. znak: E (...), która następnie była przeliczana oraz waloryzowana. Ubezpieczona nie składała wniosku o przyznanie emerytury powszechnej w związku z osiągnięciem 60 – tego roku życia. Dopiero po wydaniu wyroku przez Trybunał Konstytucyjny odwołująca złożyła w dniu 23 kwietnia 2019 r. wniosek o emeryturę powszechną.

Organ rentowy zaskarżoną decyzją z dnia 7 maja 2019 r., znak: (...)przyznał prawo do emerytury powszechnej od 1 kwietnia 2019r., tj. od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek. Podstawa wymiaru emerytury, obliczona zgodnie z zasadami określonymi w art. 26 ustawy emerytalnej i wyniosła 4 909,59 zł. Przy obliczeniu wysokości emerytury organ rentowy uwzględnił wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 6 marca 2019 r., czyli obliczył emeryturę powszechną bez pomniejszania o kwoty pobranych emerytur wcześniejszych.

Zgodnie z art. 129 ust. 1 ustawy emerytalnej świadczenie wypłaca się od dnia powstania prawa do niego, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu, uzależniając początkową datę wypłaty świadczenia od daty złożenia wniosku o świadczenie (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego 2012r., II UK 146/11).

Sąd Okręgowy zważył, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. prawidłowo ustalił datę przyznania świadczenia od 1 kwietnia 2019 r. gdyż ubezpieczona złożyła przedmiotowy wniosek o emeryturę powszechną w dniu 23 kwietnia 2019 r. Sąd ponadto miał na uwadze, że ubezpieczona nie składała wcześniej wniosku o przyznanie świadczenia w związku z osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego.

W związku z powyższym Sąd Okręgowy w pkt 1 sentencji wyroku orzekł o oddaleniu odwołania, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

Zarządzenie: Odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć (...)